

תום ילדות הוא

צבי ינאי

תסריט

הדאגה האמהית

בטבע היא פרי

אינטרס קר של

נדאיות. אבל

יש גם מיקרים

אחרים.

האסופית

קווין סוליבן

אחרי שנודע לי במאוחר, כי בעוד ש' הייתי אני שקוע בעלילותיהם המס' עירות של גיבורי אייזיקסון, הלב, אוליבר טוויסט, הלורד פונטריו, תום סויר, נסיכים בהירייניניים הנאבקים במכשפות מרושעות, ואבירים שלופיחרב המושיעים עלמותיחן מטירות אפלות, היו עסוקות הילדות בענ' ייניה של אן שרלי, ילדה צנומה (בלשון מתונה), ארמונית (בלשון נימוסית), עקשנית (בלשון המעטה), ומעל לכל — פטפטנית כפייתית, מאניפולטיבית מאי'כמוה ורבי' אמן בסחטנות ריגשית.

זהו, עכשיו, אחרי שסילקנו חשבון ארוך עם הבנות, עוד מהזמן שהן העריפו ליח' שושים מיסתוריים וציחקקים מעצבנים על מישחקיי'בנים, ואחרי שהפסדתי על בטוח את 100 הנקודות שאסתר ונדברג (העיר. 21 ביולי 1989) העניקה לבעלה בגין הרמעות ששטפו את פניו כשצפה באסופית, אפשר לגשת לטרט עצמו.

למרבה ההפתעה, הסרט מסוגל לרגש 5 נקודות בטולם ונדברג. אם כי לא בהכרח בקטעים המוחזקים עליידי הבנות כשיאים דראמטיים, למשל, כאשר אן שרלי צובעת בירוק את שערך האדום (מינוס 10 נקודות) או כאשר היא מפעילה, בפעם המיידע'כמה, את המסחטה הריגשית שלה כלפי מרילה — 'את לא רוצה אותי, כי אני לא בן' — (מינוס 5).

סיפורה של אן שרלי, גיבורת סיפרה של לואי מוד מונטגומרי, מרגש, כי הוא עשוי מהחומרים הנכונים של סיפריילדים. הוא מצליח ליצור אמפאטיה כלפי חיוניותה העצומה של ילדה יתומה, רוה, בעלת ראש' גזר, שהתייתמה מהוריה בהיותה בת שלושה חודשים, ששהתה בבתי'יתומים, שהתנסתה

כחיי שיפחה חרופה במישפחה אומנת מרר' שעת, ואף'על'פי'כין, כשהגורל מזמן אותה בטעות לחוות "הגגות הירוקים" כאבונלי הקסומה, היא מצליחה, למרות תנאי'הפתיחה הקשים, לשמור על כבודה ועל יושרה ועל גאוותה ועל כנותה ועל חברות נאמנה ועל מסירותה כלפי אותם מבוגרים המעניקים לה — כראשונה כחיה — חום, דאגה ואהבת' אמת.

ובאמת, איך אפשר לא ללכת שבי אחרי הדימיון המופלג שלה, הנושא אותה לקאמר לוט הקסומה, העורך לה מסע'הלוויה מפואר על מימי'הנחל, ושזור למענה, חרשות לבק רים, עלילות רומנטיות והרפתקות מסמרות' שער?

הדימיון הוא אכן הידיר היות'רנאמן והיו' תר'קרב של אן שרלי, אך אין זה דימיון מופנם, חולמני ומנותק מהמציאות. פיית' הדימיון של אן היא דברנית כפייתית, המייצ' רת נאומים נמלצים, בקשות'סליחה והכאות' עלי'חטא — שכמותן אפשר לשמוע מנידור' נים'למוות, רגע אחד לפני — וירויים נשג' בים, הצהרות מלודראמטיות ('חיי הם בית' קברות לתיקוות'), קביעות קורעות'לב (שע' רי הוא 'הסיפור העצוב של חיי') ועוד כהנה וכהנה הבטחות ושכועות חגיגיות, כאשר אדיר של מילים, ללא פסיק ונקודה ביניהם, ששום סכר לא יכול לעמוד בפניו.

אן שרלי נוהגת מרגע הופעתה כמי שה' חיים והמוות בידי לשונה. שלא יהיה ספק בכך, האסופית אינה היתום הסטריאוטיפי: חסראונים, פאסיכי, כנוע ומשלים עם גורלה. היא ילדה ערמונית, נבונה ומאניפולטיבית כאורח קיצוני, מודעת היטב למצבה ולנתונה הנחותים בחברה צבועה, שמרנית, חסודה, האמונה על מישמעת חמורה, והרואה ביתום

יצור נחות, נחשל ומעל לכל — כוח'עבודה זול, הנדרש, ככל מצב ובכל תנאי לגלות הכרת'תודה, על כי נגאל בטוב'ליכה של המישפחה האומנת מקורותו של בית'היי' תומים.

הרות בטבע

חפה האכזרי של החברה ליתומים הוא אחר המוטיבים הפופולאריים בספ' רות. שנתו של מי לא נדרה מהתפוכות המרות שעברו על אוליבר טוויסט? היתום הוא לעולם הקורבן האידיאלי להתאכזרות ולניצול, כי אין לו מגן, וגם כאשר הוא נאסף עליידי מישפחה אומנת, הוא נשאר לעולם בן'מישפחה נחות, משולל זכו' יות'ירוש, שהרי אין הוא נושא גנים מיש' פחתיים, ועל'כן אינו יכול להמשיך את שושלת המישפחה.

המעניין הוא שדווקא אצל בעלי'חיים בטבע, אשר התנהגותם מוכתבת עליידי שיקולים ואינטרסים גנטיים, אפשר למצוא דוגמות מרתקות של דאגה וטיפול בתינוקות זרים. תופעה זו לא נחקרה דיה עד היום, אולי משום שהיא לא מתיישבת עם עיקרי התיי' אוריה המרכיית של הסוציו'ביולוגיה.

תיאוריה זו אומרת כי רפוי'ההתנהגות בטבע נוצרו כדי לסייע לבעלי'החיים להפיץ את הגנים שלהם במיספר גדול ככל האפשר. הואיל וכך, ציפור לא תהסס לסכן את עצמה כדי להרחיק טורף מקירבת קינה, מכיוון שארבעת הגוזלים שם מכילים מנה כפולה של גנים מכפי שיש לה. לפיכך, הסתכנותה אינה ביטוי לדאגה אמהית, אלא טאקטיקה קרה של הגנה על השקעתה.

בכלל, אוהבי'חיות לא יאהבו לשמוע את ההסבר הסוציו'ביולוגי לאהבה אמהית. ביסוד היחסים בין הורים לצאצאים בטבע קיים ניגוד'אינטרסים מובהק. הצאצא נושא אמנם את הגנים של הוריו, אך הוא גם יריבם למזון, ובכוא הזמן גם מתחרה של אבינו על ליבן של נקבות.

ניגוד'האינטרסים מתגלה כבר בתקופת הניקות, הצאצא מנסה להאריך ככל האפשר

גילברט, אן ודיאנה ב"האסופית" תום ודימיון